

Másképp...

Magyar származású orosz tanárként Amerikában

JULIANNA FRANKLIN

Úgy kerültem Texasba, középiskolában orosz tanítani, hogy előtte idehaza főiskolán tanítottam, mégpedig katonai főiskolán. Itt aztán nem volt probléma a fegyelmezés. 24 éve tanítok orosz. Így hát gyakorlatom volt. Imádok tanítani, és mindig azt gondoltam, hogy ez hivatás, nemcsak munka. Állást vállaltam két középiskolában Texasban, San Antonióban. Mindkét középiskolában a 3200-3300 gyerek tanul, így majdnem hétezer gyerek között mozgok. A tanári állomány egy-egy iskolában 180-200 fő. Először borzalmas, nagyon furcsa volt, úgy tűnt mint egy nagy gyár.

Munkavállalásom hivatalos mozzanatait? Elsősorban nem a diplomám érdekelte alkalmazóimat, hanem az egyetemi indexem. Csodálkoztam is, hogy miért, hiszen a diplomám mutatja, hogy tanár vagyok s nem a leckeönyv. Horribilis összegekért lefordítottuk, majdnem 1000 dollárba került a három indexem lefordíttatása (hiszen idehaza három ízben tanultam tovább a felsőoktatásban). Ezt beadtam a Board of Education-nak, a kerület iskolaszékének, itt a személyügyi osztály fogadta, majd továbbította Austinba, az állam fővárosába, hogy megállapítsák, hogy én Master vagy Baccalaureate vagyok-e vagy sem. Ebből voltak bonyodalmak. Hiszen én először főiskolán tanultam, majd egyetemre végeztem, voltam aspiráns is, utána megint visszamentem az egyetemre angol szakra. Így hát az indexem, az abban felvett tárgyak alapján rengeteg creditpontot gyűjtöttem össze, mondták is, hogy még nem is láttak ilyet: egy embernek ennyi creditje lenne. (Hogy miképp számolták, azt egészen ma sem értem. Például volt olyan, hogy 10 órám volt beszédgyakorlatból az egyetemen. Erre adtak, mondjuk 5 creditpontot, majd az egészet megkezelték, s azt mondták, hogy ez csak felét éri annak, mintha én az Egyesült Államokban tanultam volna. Ez nevetséges, hiszen én Leningrádban is tanultam, s az eredeti nyelvterületen tanultakra kevesebb pontot adtak. Ezt egyszerűen nem értettem.) Szóval, nem tudták eldönteni, hogy én most ki és mi vagyok. Közben vizsgát is le kell tennem, mert aki Texasban vállal tanári munkát, annak le kell tennie egy Texas Teacher 's Certificate nevű vizsgát, teljesen függetlenül attól, hogy hol végeztem, ha New Yorkban tanultam volna, ezt akkor is le kellene tennem. Az volt a kérdés, hogy miből vizsgázzam. Általában mindenkinek a saját tárgyából. Vagyis nekem oroszból. Jól van. De aztán kiderült, hogy San Antonióban nincsen nálam magasabb végzettségű oroszul tudó személy, és mondtam, hogy semmi értelme sincs, hogy én oroszból vizsgázzam. Inkább felkészülök angolból, vagy valami egészen másból. Erre a vizsgára azért van szükség, hogy igazi jogon taníthassak. Engem azért vettek fel – teljes joggal, egy nemzetközi program finanszírozta orosz tanítási projekt keretei között – , mert nem találtak orosz tanárt, és nagyon boldogok voltak, hogy én vállaltam. De szabály az szabály. Mindenki csak úgy taníthat, ha ezt a bizonyos „texasi vizsgát” leteszi.

Aztán be kellett adni még különböző iratokat, hogy megállapítsák, mi az, amit nekem még tanulni kell. Most már megállapították. Bár pontosan még nem tudom a tantárgy nevét. 36 órát kell erre a vizsgára tanulnom. Valamit. Amolyan „általános pedagógia” félét. (Először pszichológiát akartak, de aztán látták, hogy azt már odahaza tanultam. Én egyébként nem lennék ellene hogy itt a pszichológiát újratanuljam, mert az itteni viszonyokat meg kell tanulnom. Ez egy teljesen más pedagógiai-pszichológiai kultúra! Igazuk van, hogy megkövetelik a bárhol végzett tanártól, hogy valami „helyi”- tájjellegű – peda-

gógiai-pszichológiai végzettsége legyen. Ez egy nagy ország. Texasban egészen más-hogy viselkednek az emberek, mint északon.) Szóval ez nincs ellenemre. Csak az a borzalmas, hogy mindent bizonyítanom kellett. Az első három hónapban oda volt írva az aktámra, hogy „zero experience”, vagyis, hogy nincs semmilyen gyakorlatom. Így is kaptam a fizetést. Azért nem fogadták el 24 éves tanítási múltamat, mert nem az általuk kiadott blankettán volt ez igazolva. Így ezt az igazolást – komoly ügyintézővel, levelezéssel, hazai barátaim segítségével újra be kellett szereznem. Ekkor igazoltak a 24 évből 17-et, hogy milyen alapon ennyit, ezt nem tudom. Engem bántott ez a „zero experience”-bejegyzés. Nagyon bántott. Annak ellenére, hogy én az ottani orosz tanárokat hősnek tartom, mert teljesen úttörők. Például az egyik kolléganőm 20 éve végzett Texasban orosz szakon. Ez már eleve hőstett volt. Aztán nem tanította a nyelvet, mert nem volt rá szükség. El is felejtette a nyelvet. Nem is tanítja, inkább kultúrtörténet-félét tanít. Szóval, nem is tud oroszul. De nagyon jó módszertani érzéke van, s nem szégyell tőlem kérdezni. Én boldogan segítek neki. Texasban 10 ilyen tanárt ismerek, akik nem tudnak oroszul beszélni. (De tanítani tudnak, ez bármilyen furcsa. Ezekben az emberekben benne van, hogy tanítani fognak, s valami új dolgot, a vállalkozó kedvük, odaadásuk tiszteletreméltó, de nagyon nehéz lehet nekik). Szóval közöttük lettem volna én „zero experience”?

Az iskola? Már említettem, nekem úgy tűnt, mint egy gyár. S talán az a baj, hogy az is. A gyerekek is így érzik. A színvonal – a mi fogalmaink szerint – rettentően alacsony. Most nemcsak oroszról beszélek, hanem általában. A tanárok zöme belefáradt a munkába azért, mert a gyerekek nagyon rosszak. Kik járnak a San Antonio-i public school-ba? Két iskolában tanítok. Az egyik egy jó hírű iskola, van business-tagozata is, szóval oda azért válogatott gyerekek járnak, de a másik iskolába főleg Mexikóból áttelepült családok gyerekei. Zömük nagyon szegény. Úgyhogy cipőt, élelmiszert, ruhákat gyűjtöttünk számukra, és ez egy elfogadott dolog, hogy havonta kétszer ezeket a gyerekeket az iskolában ellátják, meg kapnak ilyen élelmiszer-jegyeket. E gyerekek zöme nagycsaládban él, dolgoznak. Van akinek, három munkahelye is van, s közben jár hozzánk az iskolába. Mondanom sem kell, hogy ez esetben a tanulás a legutolsó. Egy nap hat órájuk van. S egyszerűen azt nehéz megmagyarázni nekik, hogy ő most gyakorlatilag eladja magát óránként 5 dollárért egy pizzaárusnak, csirkesütőnek (San Antonio turistaváros), s nem tanul. A családból nem hozza azt, hogy a tanulás fontos. 12 évet köteles járni az iskolában, van olyan gyerek, aki huszoneves korában is iskolás, mert mindig megbukik a központi tesztelésen.

Ha már a teszt szóba jött, előrebocsájtom véleményemet erről. A tanár se tudja, szerencsétlen, hogy mi van abban a nyavalyás tesztben, de a tanulókat folyton erre képzik, a tesztlapok kitöltésére. A gyerekek zöme jóformán nem tud kiállni és beszélni, mert folyton ezek a feleletválasztásos tesztek! Állandóan. A tanárok zöme is állandóan ilyen irat, mert akkor a gyerekek nem dumálnak, nem dobálnak papirgalacsinokat, nem szemtelenkednek, nem lőnek. Azt mondta nekem egy kolléganőm, ha akarsz magadnak egy jó napot szerezni, akkor adjál nekik egy tesztet. Én ezzel nem értek egyet. Pláne mint kommunikatív tanító nyelvtanár. De az tény és való, hogy a gyerekek is jobban szeretik már a tesztet. Itt van például az osztályzás. Tőlem megkérdezték, hogy milyen alapon értékelem őket, amikor még nem is írtam velük tesztet. Nem hiszik azt el, hogy amikor ő kiáll, és valamit produkál, akkor abból meg tudom állapítani, hogy milyen osztályzatot érdemel. Én tudom, hogy ebben sok szubjektívitás van, de azért az sem normális, hogy állandóan a négyválasztásos-kérdések mennek, amelyek nem is gondolkodtatók! Például egyszer csináltam olyat, hogy bizonyítsam, marhaság ez az egész. A szövegben volt egy ilyen kérdés: 14 köztársaság egyesült a FÁK-ban, négy nem. S én azt mertem kérdezni, hogy hány volt eredetileg. Erre ők azt válaszolták, hogy ez nem volt benne a szövegben. Más példákkal is bizonyíthatom, hogy kialakult bennük a teszt kulcsszavaira való mechanikus figyelés, már a kérdés értelmét sem követik igazán. Én sajnálom ezeket a gyerekeket, mert nem úgy tanítják őket, hogy gondolkodjanak, meg hogy élvezzék a tanulást, hanem csak arra megy ki az egész, hogy majd az a végső teszt sikerüljön. Lehet, hogy ez jó később, de most nem tartom különösen jónak. Nincsenek hozzászokva a nyelvtanulásban, hogy ki kell állni, eljátszani a szituációkat, vagy ott vannak a páros já-

tékok, vagy hogy az egész osztály egyszerre beszél. Nem csinálják. Ez nekem borzalmasan furcsa volt,

A tanárnak nincsen respect-je. Hogyha belép a terembe, akkor elhalkulnának, vagy ne adj isten, köszönjenek, ha belép. Ez egyszerűen nem szokás. Az más dolog, hogy minden reggel azzal kezdődik, hogy el kell mondani az amerikai zászlóra tett fogadalmat, hogy ő jó állampolgára az Egyesült Államoknak. Felállva, szívére tett kézzel. Most arról is cikkeznek, hogy bevezetik a reggeli imát, kinek-kinek saját vallása szerint. De köszönés nincs.

Ezek a gyerekek mindazonáltal nagyon okosak. Tényleg. Csak valami hiányzik belőlük. Valami olyan, mint a tisztelet mások – akár egymás – iránt. Túlságosan sokat gondolnak magukról. Először azt hittem: ez nagyon jó. Bennük van az öntudat, hogy ők mindent meg tudnak csinálni, ez fantasztikus érzés lehet. De aztán rájöttem, hogy ez hamis önképpel párosul. Azt hiszik, ha három szót tudnak, három mondatot le tudnak írni oroszul, az már minden. Nem arra törekszenek, hogy még többet..., hanem az, hogy ami van, az elég. Azt hiszik, hogy ők a csúcson vannak, a többi pedig a dzsungelben. Mi is, Európa egésze is.

Hat órájuk van naponta. Olyan tantárgyat vesznek fel, amit akarnak. Ha nem akar földrajzot tanulni, akkor nem tanul földrajzot. Sokan nem akarnak, miért is akarnának. Businessst, meg computert, azt igen, azt választják! Vagy futballt, vagy a leányok majorette-tantárgyat. De ha földrajzot nem akar, akkor nem. Ez nekem furcsa volt. Hogy egy érettségizett legalább tudja, hogy hol van Ázsia, vagy Európa. Vagy Michelangeloról ne csak azt tudja, hogy az egy computer-virus (igaz, ezt meg én nem tudtam). Ez örület! Nem lehet azt mondani, persze hogy műveletlenek, de mégis számomra elképzelhetetlen, hogy ennyire távol vannak a mi műveltségképünktől.

Nagyon nagy fegyelem van az iskolaépületben. Az iskolában a tanuló sehová sem mehet úgynevezett pass nélkül. Különböző színű pass (menetlevél) van. Még a szünetben is. Ha ki akar menni, mondjuk vécére – legyen 17 éves (idősebbek is vannak, fiatal apák, anyák is – odajön hozzám, engedélyt kér. A rózsaszínű pass, az szól a WC-re. Miért kell ez? Mindenféle gyerek van itt. Volt már, hogy fegyvert hoztak az iskolába. Ha valami történik, az iskola a felelős. Állandó felügyelet alatt állnak a gyerekek.

Ha teherbe esik valaki, vagy családot alapít, akkor is járhat középiskolába. Ezt furcsának tartottam. Először csodálkoztam, ennyi kövér kislány... Akkor mondták, hogy miért ne tanulhatnának itt terhes leányok. Hiszen ugyanolyan joga van hozzá. Miért ne tanuljon? Ez a jog-kérdés nagyon érdekes. A gyerekeknek nagyon sok joga van. Úgy gondolom, több joga van, mint a tanárnak. Szülő, gyerek nyugodtan beperelheti a tanárt, ha valami történik. A tanárok félnek. Volt egy érdekes eset. Sokat beszélgettem az osztályommal, hogy látták-e a Spielberg-filmet, a Schindler listáját. Néhányan látták. Mondtam, hogy majd egyszer délután, vagy valamelyik órán megnézhetnének videón. S akkor egy gyerek (akit nagyon szeretek, Joe Vasquez, én már látom, orosz tolmács lesz, most szereztünk neki ösztöndíjat, egy csodálatos gyerek) utánam szólt.

– Tanárnő, azt nem lehet megcsinálni, hogy behozzuk a Schindler listáját az iskolába.

– Miért? Hát Ausztriában, Németországban szinte kötelező.

– Mert itt az oktatás rendszerét tulajdonképpen a szülők határozzák meg, hiszen az ő adóikból fizetik az iskolát. Az iskolaszékben benne vannak a szülők. S ők szavazzák meg, hogy milyen legyen az oktatás. Ha ők ellenzik, márpedig elleneznek egy csomó mindent, akkor még be is perelhetnek. S ha én be akarok mutatni egy filmet, ami nincs az iskola könyvtárában, akkor kérdezzem meg az igazgatót, hogy szabad-e. Hogy ne kerüljek bajba.

Nem tudtam, hogy megvalósították az integrációt. A visszamaradott gyerekeket együtt nevelik az egészséges gyerekekkel. Észrevettem egy gyönyörűséges szép gyereket, aki állandóan lehajtott fejjel állt, és mindig egyedül. Minden egyes alkalommal ez a gyerek ott állt, és ugyanúgy. Egyszer elindult, láttam járás közben is őrzi ezt a furcsa tartását, láttam, ez a gyerek nem „normális”. Kéne valamit tenni – gondoltam. Hogy létezik az, hogy itt van egy iskola és nem tesz semmit, hogy ez a gyerek mindig egyedül gubbaszt. Bementem a tanácsadóhoz. (Tudniillik minden iskolában van 30-40 tanácsadó – osztályfőnök nincs, hiszen osztályok sincsenek –, ők foglalkoznak a gyerekekkel, névsor szerint be van osztva, hogy ki kihez tartozik, s bármi probléma, tanulmányi vagy egyéb, nevelési, oktatási, tantárgyválasztási adódik, akkor mindig ehhez a tanácsadóhoz kell fordulni). Szóval bementem a főnökükhöz, mondom, hogy van ez a gyerek, nagyon sajnálom, eset-

leg tudnék-e valamit segíteni, szerintem oda kellene menni, és megnézni, megkérdezni. Rámnézett. Csodálkozott, hogy ezt miért mondom.

– Hát ez a gyerek egészen jól tanul.

– ?

– Beszélni nem, beszél. Öt vagy hat éves korában történt vele valami trauma, azóta nem beszél, de írásban nagyon jó.

– S nem foglalkoztak azzal, hogy miért? Nem próbáltak rajta segíteni?

– Nem, ez az ő joga. Meg a szülei joga. Ha ők nem mondják, akkor mi nem avatkozunk bele. Biztosítjuk, hogy tanuljon. Egyébként, ez a gyerek joga, hogy így legyen. Mindent megteszünk, hogy ő tanuljon, kommunikálunk írásban...

Később tudtam meg, hogy ez az iskola befogad több ilyen gyereket. Teljesen úgy bánik velük, mintha nem lenne semmi bajuk. A közfelfogás szerint ezek a gyerekek ebben az integrációban jobban megállják a helyüket. Ez a jogra való hivatkozás furcsa volt nekem. De lehet, hogy igazuk van. Hogy tehát ne segíts nekem, ha én nem akarom, nekem jogom van ahhoz, hogy te segíthess. Ez is egy filozófia. Lehet, hogy igazuk van.

Mindig az volt a problémám a gyerekekkel, hogy én akarok adni, ő meg nem akar kapni. Hogy én jót akarok, ő meg lehet, hogy nem akarja. Ezt az utat hozzájuk nagyon nehéz volt megtalálni.

A Zero tolerance mozgalom – a tanárok mostani „ellenállási mozgalma” azzal függ össze, hogy szörnyűségek történtek az iskolában. Volt egy igazgató – valamelyik államban – aki kivágott 80 gyereket az iskolából, mert már annyira elege volt. S akkor őt vágták ki, mert ezt meg merte tenni. Holott már nem tudták elviselni a magatartásbeli problémákat. Azt mondta ez az igazgató – szerintem joggal –, hogy ők a többi gyereket gátolták a tanulásban. Akik valamit akartak. Szóval 80 deviánst egyik napról a másikra kicsaptak. És akkor a szülők, feljelentették az igazgatót, s kicsapták őt. Ebből nagy lázadás lett. Mit csináljunk? Zéro tolerance, vagy mindent megengedni? Szerintem a középút lenne az igazi. De végül is meg kell mutatni az iskola erejét, fel kell függeszteni azokat, akik nem kellően viselkednek, mert szétszilálják az iskolarendszert! Én még soha életemben nem buktattam, bár lehetett volna rá okom. Nem írtam be az elégtelent addig, amíg minimum hármásra nem tudta. Volt itthon a főiskolán is olyan hallgatóm, akit tízszer visszahívtam. De ott három gyereket ki kellett tennem, mert különben nem tudtam volna működni. Én ebbe majdnem belepusztultam. Ezek a gyerekek elvesztették kreditpontjukat, mást már nem vehettek fel – erre az időre a credit szempontjából nem érvényes, foglalkoztató „tanulósobára” mentek, így elvesztettek bizonyos számú kreditpontot. Mindenesetre az én óráimra többet nem járhattak. Ez borzalmas volt. Először ellenálltam. A gyerek nem labda. Ha én kirúgom, akkor másnak okozok gondot. Egyszerűen hozzájuk akartam férni, közelkerülni: miért ilyenek. S én hajlandó voltam mindenre. Egyszerűen képtelen voltam. S akkor mondta egy kolléganőm: miért gondolod magadról, hogy te vagy a Jézus Krisztus, hogy mindenkire eljutsz, el kell fogadnod, hogy van , akihez nem. Nekem még ilyen nem volt a praxisomban. Én ebbe belebetegedtem. Miért kell ezt nekem így csinálni? Bizony vannak ilyenek. Azt mondtam a gyerekeknek: két választásod van. Az egyik, hogy kimész innen, én nagyon fogom sajnálni. A másik, hogy itt maradsz és dolgozol az órán, megcsinálod a feladataidat. Hogy érezzem, hogy te benne vagy. Mondd meg, hogy mi érdekel, ha a repülőgép érdekel, akkor arról hozok oroszul anyagot. Dehát egyszerűen nem ment.

Hathetenként kell adni bizonyítványt. Százalékban. Háromszor hat hét után van egy vizsga. Ezt összegzik. Erre kijön egy szám. S erre központilag van megadva, hogy hány kreditpontot ér. S a végén az érettségire oda van írva, hányat szerzett. Általában, ha már jár az órára, a minimális kreditpontot megkapja, de ez nem biztos, hogy az érettségihez elég lesz neki. Ők azt hitték, hogy az orosz nyelv is ilyen könnyű lesz, könnyen szerezhetnek pontokat. Az előttem lévő tanárnő is nagyon lazán vette, nem olvastatott, nem írt. Ezért gondolták, hogy ez potya tárgy lesz.

Még a gyerekekről valamit akarok mondani. Azt mondtam, hogy rosszak, csupa rosszat mondtam róluk, de ez így nem igaz. Rettenetesen érdeklődők és aranyosak is tudnak lenni. Meg kell találni hozzájuk az utat. Érdekes volt, amikor teljesen ki voltam borulva, hogy nem érdemes, akkor mindig jött valami csoda. Az egyik csoda az, hogy ők választ-

hatnak drámát is tantárgyként. Olyan drámaórák vannak, hogy az csoda. Elmentem az előadásaikra. Esküszöm, hogy ilyen jó színházi előadásokat még nem láttam. S amikor az ember látja a diákjait a színpadon, hogy Shakespeare-t játszanak, vagy modern komédiát, és csodálatosan, és különböző dialektusokba, de gyönyörűen beszélve, akkor elfelejtem, hogy a „Russzkij jazik dlja vszeh”-ből három orosz szót nem tanultak meg. Van három fekete fiam. Csodálatos három gyerek. Olyan rosszak, mint az égedelem. De ugyanakkor rettenetesen érdeklődők, amikor a Bajkál-tóról meséltem, hát tátott szájjal figyeltek, elmentek a könyvtárba, kérték, hogy hozzak még képeket.

A tanterv teljesen szabad. Azt mondták, hogy azt csinálom amit akarok. Ezt persze könnyű volt mondani. Hát nem volt semmi anyag! A saját, júniusban küldött könyveimet is csak novemberben kaptam meg. De amúgyis nagyon nagy a tantervi szabadság. E terveket a Board fogadja el. Minden héten előre meg kell csinálni a heti tervet, ezt oda kell adni a szakfelügyelőnek (pontosabban, olyan munkaközösségvezető-félének). Ehhez nyomtatvány is van. Minden nap fel van tüntetve. Három rubrika rajta. Hogy mi az óra célja, s ezt hogyan akarod megvalósítani. De igen kis rovatok. Lection plan – ez a címe. De ezt csak az adminisztráció kedvéért csináljuk. Odaadott nekem egy paksamétát, hátha ez segít. Ez az elődóm anyaga volt. Angolul volt írva. Pl. a cél:igeragozás. Ebből sok nem sült ki. Használhatatlan volt. Elkezdtem írni az óravázlataimat a magam módján, de ez nem fért ki a nyomtatványon. Az óralátogatásoktól rettenetesen féltem. Egészen más a módszertani elképzelésük, mint a mienk. Engem behívtak, és mondták, hogy akiknek „zero experience”-e van, azokat négyszer fogják ellenőrizni a tanév folyamán, de csak úgy lehet, hogy előtt megbeszéljük velem, hogy ők mit fognak nézni. Szóval csak úgy, rajtaütésszerűen nem lehet! Tudja az illető, hogy mit fognak nézni. A felügyelő odaadott egy hatvan oldalas brossúrát, azzal, hogy majd holnap megbeszéljük. Ebben le volt fektetve, hogy ez és ez a követelmény, leírták, hogy milyen területeken kell képezni a gyerekeket, s hogy öt területen fognak engem megnézni. Ugy képzeli el – mondta –, hogy nagyon vigyázzak arra: az óra elején mondjam meg, hogy mi a cél. S az óra végén térjek vissza rá, hogy mit is értünk el. Ez olyan „szendvics-óra”. Középen a töltelék. Teljesen odavoltam. Mert én itthon, az International Houseban ennek az ellenkezőjét tanultam. Persze, magamnak tudni kell, hogy mi a cél. De azt tanultuk, hogy ha új strukturát tanítunk, akkor a gyerek maga jöjjön rá, hogy miről is van szó. Aztán gyakoroljuk. És a végén jön a „free practice”. Ezt én nagyon szerettem, hogy úgy magyarázom, hogy ő maga jöjjön rá. És hogy örülnek ennek. S most ezek után álljak ki, hogy én most a jövőidőt akarom nektek tanítani? Hát ha ezt megtudja a Vargagyuri tanárom itthon Budapesten, akkor azt hiszi, hogy a Nazarján Juliska hülye lett... Szenvedtem ettől. Gondoltam magamban, valahogy úgy kell csinálni, hogy meg is legyen, meg nem is. Aztán attól is féltem, hogy a felügyelő nem tud oroszul, mit fog érteni. Hát a gyerekek csodálatosak voltak. Nagyon aranyosan játszották a szituációkat, sikerültek a dolgok. A nyelvtanra is rájöttek. Volt kapcsolatunk. Szerencsém volt ezzel az igazgatóhelyetttel, aki látogatott, mert megértette. Fel is kért, tartsak bemutató órát. Ő még ilyet nem látott. Hát az biztos.

Az itteni tanárok fáradtabbak. Általában 30 gyerek van az osztályban, nekem kevesebb, 10, 11, 9, 4 tanuló – hiszen a Board pénzt kap azért, hogy csatlakozott a szerződéses projekthez. Ez egy három éves projekt. Most fog lejárni. Nyáron fogunk csinálni egy ingyenes hónapos tanfolyamot, így szerzünk tanítványokat. Ez egy propaganda. A diákoknak a 70%-a tovább akarja tanulni. Már az, hogy másfajta betű, ez nagyon érdekes számukra. Vannak fantasztikus gyerekek. Amikor el voltam keseredve, mindig rájuk gondoltam. Dehát a politika mindig befolyásolja, hogy milyen nyelvet tanulnak. Amikor Oroszországgal jóban voltak, sokkal többen tanultak oroszul. Most? Hát minek kell egy texasi gyerekeknek oroszul tanulni? Az egyik fiú, aki éjjel a pizza-bárban dolgozik mondta:

– Képzeld, tanárnő! Hollandiából voltak vendégek, s kérdezték, mit csinálom, mondtam, hogy középiskolában tanulok, s hogy oroszul tanulok. Kétszer is visszahívtak, hogy ez milyen érdekes. – S ez a gyerek teljesen odavolt attól, hogy a hollandok megdicsérték.

Van egy fiú, aki tolmács akar lenni. Ilyenkor örül az ember, hogy valamit tudott csinálni. De az biztos, hogy sokkal lassabb, mint ahogy otthon csinálnám, mert a gyerekek lassan fogadják be a dolgokat. Nincsenek hozzászokva a tanár-diák közös munkához. Mert az oktatás úgy folyik, hogy a II. osztályban olyan feladatokat oldanak meg, mint Oroszor-

szágban hatodikban – mondja Natasa nevű tanítványom, aki Nyizsnij Novgorodból érkezett egy évre, olyan exchange-student. Alacsony a színvonal. Natasa anyanyelve nem angol, a központi teszten 86%-ot ért el, s volt olyan gyerek, aki nem érte el a 70-et, pedig ezalatt már megbuknak. Viszont a computerhez annyira értenek! A gyerekek zöme csak a kötelezőség miatt tanul. Nem érték a tanulás. Ha rosszul érettségizik, akkor is befizethet az egyetemre, sőt ösztöndíjat is szerezhethet. Nem kell ehhez jótanulónak lenni. Nincs verseny. Különösen a mexikói gyerekeknél hiába magyarázzuk, hogy „édes fiam, a tanulás menthet meg attól a nyomortól, amiben vagy”. Ha megkapja az 5 dolláros fizetést a pizsa-bárban akkor már boldog, s nem zavarja, hogy egész életében 5 dollárt fog keresni, ha nem tanul tovább. Az értékek mások. Ezek a gyerekek azt látják, hogy nem a tanultságtól függ a gazdagság, hanem a szerencsétől. Ez furcsa nekem.

A tantestületi szobában a szünetekben arról beszélnek, hogy milyen nehéz feladat ez, hogy nem lehet bírni. Tantestület? Van 300 tanár. Ezek nem találkoznak együtt egy hónapban csak egyszer egy húszperces értekezleten. Nem tizenkilenc és nem huszonegyperces az értekezlet, hanem húsz. Beteszik a boxodba a napirendet és a meghívót. Az értekezlet után is megkapod az emlékeztetőt. Az igazgató mindig megköszöni az eddig munkát, ezzel kezdi, majd elmondja – de ez le is van írva –, hogy mit szeretne. Nincs nagy vita.

S havonta egyszer van ugynevezett inservice, amikor kiváltják a tanárokat az oktatásból, s például a nyelvtanárok beszélnek valamely kérdésről vagy előadót hívnak. Volt egy konferencia Dallasban, erre engem elküldtek. Összesen 10 orosz tanár van Texasban, legalábbis ennyien jöttek el. És Oroszországból itt dolgozik néhány tanár, az egyik nő tartott előadást. S adtak nekem különböző szemléltető anyagokat. Többek között egy szovjet zászlót, sarló-kalapácsos szovjet zászlót, meg egy cári, sasos zászlót. Ezt az amerikaiak, a konferencia szervezői adták, s mondták, hogy tegyem ki az osztályba. Én mondtam, hogy én két iskolában tanítok, nekem kétszer két zászló kell. Hazamegyek, kinyitom a csomagot. Hát egy sarló kalapácsos vörös zászló. Én azt hittem, megszakadok a nevetéstől. S kérdezem. Ezt kitehetem a falra? Felhívtam az egyik amerikai tanárnőt, s megkérdeztem tőle. Ő is megkapta, ő is kiteszi a falra. Így van tehát a nyelvi teremben, az egyik oldalon az egyik zászló, a másikon a másik, s középen az orosz trikolor. Nem okozott gondot. Elfogadott tény, hogy van, azaz volt egy kultúra, s ez tény. Megkeresett egy nagyon szimpatikus történelemtanár. Mondja:

– Hallom, hogy Ön az új orosz tanár. Hoztam magának valamit, hátha örülni fog neki. S egy komszomol-tagkönyvet, s egy csomó csillagos jelvényt adott át. Mondta, hogy ő történelemórán ezt fel szokta használni, de két adagot kapott. S ezt olyan ünnepélyességgel hozta, hogy csoda! n megköszöntem, mondtam, hogy nagyon örülök. Kitettük a zászlókra.

A tanárok fele meg akarja váltani a világot. A másik fele szörnyű. Volt, aki azt tanácsolta nekem, hogy nehogy túlságosan sokat adjak bele ebbe a tanításba, mert ez a sok mexikói gyerek ezt nem érdemli., miattuk ő nem teszi tönkre magát.

Az iskola mint identitás a futballmeccsen jelenik meg. A futballmeccs annyira fontos, hogy amikor meccs van, kétszer egy héten, akkor mindenki, tanárok is beöltöznek az iskola csapatának dresszébe, a csapatnak pénzt gyűjtenek. Ennél fontosabb a világon nincs! A gyerekek ezt tantárgyként is választhatják, de a csapatban csak azok maradhatnak, akik jól is tanulnak. Nekem is van három srácom. Mindig jönnek. Nekem írni kell, hogy hogyan tanulnak. Nagy szó az, ha meccs van. Nekem is be kellene szereznem a dresszt, dehát én két iskolában tanítok, mindig megkérdezik, melyiknek drukkolok, s ha azt mondom, hogy mindkettőnek, hát azt nem lehet. A lányok a meccs előtt masíroznak, felvonulnak. Szóval ez nagy dolog.

Kiállítottak rólam a vizsgálat után egy négyoldalas ívet. Új szempontból vizsgáltak. A szempontokhoz további alpontok tartoznak. Pl. a „tanulási stratégiába” tartozik: milyen lehetőségeket biztosít a tanulói aktivitásra (aztán itt még további alpontok vannak). Eleve adnak kérdésenként 1 pontot, ha ezt vagy azt nem csinálod, akkor levonják. Ha pl. variálok a módszereket, akkor erre az alkérdésre megkapom az egy pontot, ha nem akkor levonják. Következő pont: interakció különböző csoportokban. Így végzi-e a munkát vagy sem. Ezen kívül kérdéscsoportonként 3-3 jutalompont jár. Második kérdéskör: irányító munka a tanteremben (classroom management). Ide tartozik például: a tananyagszerve-

zés, a tanulók szervezésének módja. Aztán az idő kihasználása, mint alkérdés. Aztán: hogyan oldja meg a magatartási problémákat Aztán: a tananyag bemutatása alcsoport következik ezen a sokszorosított értékelő íven.. Milyen kommunikációs módszert alkalmaz? – áll a következő kérdésben (ez ugye azért fontos, mert a tanárok zöme nem kommunikál a hallgatókkal; vagy tesztelteti őket vagy előadást tart). A negyedik csoport: tanítási környezet. Mennyire támogatja a tanulókat, hogyan motivál, hogyan értékeli, kifejezi-e az elégedettségét a tanulókkal, megmondja-e mennyire fontos az a dolog, amit tanít. Az ötödik kérdéskörre mindenki megkapja a pontot: ez a szülőkkal való kapcsolattartás. Hát ez kötelező mindenkinek. Következő: az iskolai szabályok betartása. Erre is eleve jár az egy pont. Fel sem merül, hogy valaki megszegné. (Például, volt egyszer egy olyan esetem, hogy én elfelejtettem aláírni valamit. S akkor a titkárnő betett egy cédulát a kis postaládámba, hogy jöjjenek, írjam már alá. Szégyelltem magam, mert tudtam, hogy ezt az előző nap meg kellett volna tennem. Bementem, bocsánatot kértem. S erre azt mondta:

– Nem baj, ne izgassa magát. Ez elő szokott fordulni. Mással is előfordul. Én azért vagyok, hogy figyelmeztessenem.)

Végül a maximális pontszámot kaptam. A felügyelő azt mondta, ilyen még nem fordult elő a praxisában. S oda is írta: Great class. S kért, tartsak bemutató órát.

Mit mondjak összefoglalásul? Életem legkeményebb tanéve volt. De megérte. Hogy azt mondták a gyerekek: Miss, ne menjen el! Ehhez tartozik még egy történet. Amikor nem akartak tanulni, s én az eltávolításukkal fenyegetőztem, akkor volt olyan, aki belekiabált:

– Menjen el Maga!

Hát Pygmalion-ézés nincsen, az biztos! Én szeretem a pedagógiai sikert. S ha e sikerekben, a sikerült növendékekben meglátom magamat, azt is. Nos, nem látod meg Magadat az ő tükrükben!. Mert ők nagyon is ők, s nem az én tükörképeim. Most már én is büszke vagyok arra, hogy vagyok előttük valaki, s hogy őket szeretem, de sajátmagukért.